

SZOFTVER-KRITIKA

A DIALANG nyelvi szintfelmérő rendszer

2003 tavaszán jelent meg a DIALANG nyelvi szintfelmérő rendszer első internetes változata. Az on-line teszttel egy átlagos teljesítményű személyi számítógép segítségével 14 európai nyelvből bárki felmérheti az idegen nyelvi tudását. A rendszer nyelvi tesztekből áll, melyek kitöltése után a számítógép kiszámítja az eredményeket, és szöveges értékelést ad a teljesítményről. A program használata ingyenes, mindenki számára hozzáférhető a <http://www.dialang.org/> címen.

A DIALANG a *Közös Európai Referenciakeret* értékelési szemléletmódját követi, mely a feldolgozott nyelveket tekintve egységesen leírja a nyelvhasználó tudásszintjét az olvasás, a beszédértés, az íráskészség, a nyelvtani szerkezetek és a szókincs területén. Ez a dokumentum teszi lehetővé azt a standardizálást, amely a már elérhető, és a jövőben remélhetőleg a rendszerhez hozzáadott nyelvek között megvalósul. (Vö. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching and assessment*. Cambridge University Press, 2001; *Közös Európai Referenciakeret: nyelvtanulás, nyelvtanítás, értékelés*. Pedagógustovábbképzési Módszertani és Információs Központ Kht., 2002.)

Az alábbi táblázat a *Közös Európai Referenciakeret* által kialakított hatfokú idegen nyelvi értékelő skála szintjeit ábrázolja. A skála lényege, hogy a gyakorlati életben való helytállás szempontjából három nagyobb területre osztja a nyelvi tudásszintet, ezek az *alapszintű*, az *önálló* és a *mesterfokú* nyelvhasználó kategóriái. Mindhárom kategória egy gyengébb és egy erősebb szintet tartalmaz, melyeknek a dokumentum külön nevet is ad. A táblázatban a magyar fordítás mellett az angol eredeti megnevezéseket is feltüntettük.

Mesterfokú nyelvhasználó	C2	Mesterszint	Mastery
	C1	Haladószint	Effective Operational Proficiency
Önálló nyelvhasználó	B2	Középszint	Vantage
	B1	Küszöbszint	Threshold
Alapszintű nyelvhasználó	A2	Alapszint	Waystage
	A1	Minimum szint	Breakthrough

A fenti keretrendszer egy lehetséges gyakorlati alkalmazása a DIALANG. A rendszer elsősorban felnőtt nyelvtanulók, nyelvhasználók számára készült. A program segítségével mindenki egyénileg felmérheti a nyelvtudását, és részletes visszajelzést kaphat a különböző területeken nyújtott teljesítményéről. A rendszer nem ad hivatalos bizonyítványt. A kapott értékelés ahhoz ad segítséget, hogy eldöntsük, hogy egy kiválasztott nyelvvizsga mely szintjére jelentkezzünk, vagy milyen irányba folytassuk az idegen nyelvi tanulmányainkat. A tanár számára is fontosak a teszt eredményei, hiszen külső, objektív és standard eszközzel mérheti fel diákjai tudását.

A DIALANG egymást kiegészítő tesztekkel, több lépésben értékeli a nyelvtudást. A felmérés egy előzetes szintfelméréssel indul, amit egy önértékelés és a tényleges teszt követ.

A program előkészítő lépései a következők:

1. Kiválasztjuk, milyen nyelven kérjük a felméréshez az útmutatást (14 nyelvből).
2. Elolvassuk a program kezeléséhez szükséges technikai tudnivalókat (ikonok, gombok magyarázata).
3. Elolvashatjuk a felmérés lépésről szóló ismertetőt (akkor hasznos, ha még soha nem töltöttünk ki tesztet).

4. Kiválasztjuk a kívánt tesztet nyelv és készség szerint (beszédértés, írás, olvasott szöveg értése, nyelvtani szerkezetek, szókincs)

A kiválasztott területnek megfelelően egymás után megjelennek a képernyőn a teszt egyes részei. Maga a felmérés a következő forgatókönyv szerint zajlik:

Elsőként előzetes szintfelmérő tesztet (*Placement test*) kell kitöltenünk. A feladat az, hogy a képernyőn a célnyelven olvasható 75 szóról eldöntsük, hogy azok létező vagy nem létező szavak. Ennek a tesztnek az a funkciója, hogy megközelítő besorolást adjon a tudásunk szintjéről, ettől az eredménytől függ ugyanis az, hogy a tényleges tesztben milyen nehéz kérdéseket fogunk kapni! Ez a teszt becslés arra, hogy mekkora szókincsünk van. Az eredményt egy 6 fokú skálán helyezi el a program, és a pontérték mellé, mely 0-tól 1000-ig terjed, szöveges leírást is ad.

A felmérés második lépéseként önértékelő tesztet (*Self-assessment*) kell kitöltenünk arról, hogy mi magunk milyenek érezzük a nyelvtudásunkat. Ennek kettős haszna van: megtudjuk, mennyire jó a saját nyelvtudásunkra vonatkozó értékítéletünk, válaszainkat pedig összevethetjük a tényleges felmérés eredményeivel.

Az önértékelő teszt 18 kérdést tartalmaz, melyek mindegyike egy úgynevezett „Can do” (Képes vagyok) állítás. Az olvasási készség A1 (Minimum) szintjére vonatkozó önértékelési állítások – ez a magyar nyolcadik osztályos NAT követelményszint – a következők:

A1	Meg tudom érteni az egyszerű információt tartalmazó szövegek és rövid egyszerű leírások fő gondolatát, különösen, ha képek segítenek a szöveg megértésében.
	Meg tudok érteni nagyon rövid, egyszerű szövegeket az ismerős nevek, szavak és alapvető fordulatok összekapcsolásával, például egy szöveg különböző részeinek újraolvasásával.
	Követni tudok rövid, egyszerű írott instrukciókat, különösen, ha képeket tartalmaznak.
	Fel tudok ismerni ismerős neveket, szavakat, és nagyon egyszerű fordulatokat a leggyakoribb mindennapi helyzetekben előforduló egyszerű feliratokon.
	Meg tudok érteni rövid, egyszerű üzeneteket.

A tényleges szintfelmérés (*Language test*) összesen 30 különálló feladatot (*item*) tartalmaz, melyek egymás után jelennek meg a képernyőn. A feladatok zárt végűek, a négy válaszlehetőség közül kell kiválasztani a helyeset.

A DIALANG minden felmért készséget objektív feladatokkal vizsgál, ami a receptív készségek esetében elfogadott. Az írásbeli szövegalkotás esetében az objektív technikával kapcsolatban lehetnek aggályaink. Vitatható ugyanis, hogy megfelel-e a fogalmazás természetes folyamatának az a mérési módszer, hogy egy kész szöveg hiányzó részeit kell kiegészíteni a négy megadott válaszlehetőség valamelyikével. Ez a probléma nehezen kezelhető, hiszen ma még nem áll rendelkezésre olyan számítógépes algoritmus, ami akár egy rövid, irányított fogalmazást képes megbízhatóan értékelni.

A tesztek kitöltése után a program többféle módon értékeli az eredményeket. Elsőként táblázatban összesíti a jó és a rossz válaszokat. A feladatok sorszámaira kattintva megnézhetjük, hogy mit válaszoltunk és mi lett volna a helyes válasz. Szöveges értékelést is kapunk az eredményekről. A szöveges értékelés lényegében a tudásunkra vonatkozó szintleírás ismertetése. A további nyelvtanulást segíti az a táblázat, melyből a saját tudásunk és az elérendő következő fokozat közötti különbséget tudhatjuk meg.

Pércsich Richárd